

Preek over Johannes 12:20-26

Gehouden op de 5^e zondag van de 40dagentijd (Judika), 18 maart 2018 in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

De drempel: niet alleen een houten lat onder de deur van een huis of een kamer. De drempel is tegelijkertijd een beslissende plek in je leven. Ervaringen op de drempel zijn altijd in tweeën gesplitst: met de ene voet sta je nog in het oude, terwijl de andere al de smaak van het nieuwe proeft. Je hangt weliswaar nog aan hetgeen wat tot zijn einde komt, maar in jouw gelaat waait al de wind van het beginnende met alle nieuwe mogelijkheden, met nieuw potentieel.

Op de drempel, dat betekent: noch helemaal hier, noch helemaal daar. Wat was, dat is jou vertrouwd en wat komt, dat weet je nog niet. Het is een beetje onzeker, waar precies je eigenlijk bent.

Iedereen kent zulke drempelervaringen, is er doorheen gegaan, heeft er doorheen geleefd en soms ook doorheen geleden. Levensdrempels zoals de eerste dag op school, de puberteit, je eerste dag op je werk of de eerste dag met pensioen. Geboorte, de eerste kus en de eerste keer uit elkaar gaan, trouwen en wellicht ook scheiden, de geboorte en het uit huis gaan van de kinderen, zware ziekte, genezing en natuurlijk de dood.

Andere drempels zijn wellicht minder hoog, minder ingrijpend, maar komen met regelmaat terug in ons leven: de zonopgang is de drempel van de nacht naar de dag. Volgende week is de dag van exact de gelijke lengte als de nacht, volgens de kalender het begin van de lente. Maar veel duidelijker markeren de opnieuw op kracht gekomen zon en de oplevende natuur de drempel van de winter naar het voorjaar.

Het nieuwe, prille groen op de net nog kale, dood lijkende takken, de sneeuwklonnes, krokussen en andere bloemen, die de net nog barre aardkorst openbreken, hebben hier in de kerk een parallel. Want ook de veertigdagentijd is een drempel. Als voorbereiding en instemming op Pasen wordt op de vastenzondagen in feite steeds weer, met verschillende woorden en beelden de overgang van de dood naar het leven omschreven – met alle uiteenlopende ervaringen, die deze drempel kan oproepen.

Vandaag komt daarbij het sterke beeld van de graankorrel aan de beurt: “Als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft hij onvruchtbaar alleen. Maar als hij sterft, draagt hij veel vrucht”. Veel van de net genoemde gevoelens zitten in dit ene beeld: het oude achter je laten en iets nieuw beginnen, sterven en verder leven, vallen en opstaan, alleen blijven en veel vrucht dragen. Met dit beeld duidt Jezus zijn eigen weg, die op dit punt in zijn leven steeds duidelijker wordt: de weg naar kruis en nieuw leven.

Om deze duiding goed te begrijpen, is het toneel waarop Jezus zijn uitspraak doet van belang: Het beeld van de graankorrel wordt uitsluitend bij Johannes genoemd en dat op een bijzondere plek: Net, direct voorafgaand aan de tekst voor vandaag, waren het nog de Joden van Jeruzalem, die Jezus met hun “Hosanna” verwelkomen. Maar nu komt Jezus voor het eerst in heel het evangelie in aanraking met de grote wereld: Er komen Grieken nieuwsgierig naar Jezus vragen. De Grieken waren toen de representanten bij uitstek van de heidense, niet-joodse wereld. En bovendien ook vertegenwoordigers van de toonaangevende cultuur, de avant-garde, de grote, moderne wereld. Tegen de Grieken keek men destijds aan de ene kant bewonderend op. Aan de andere kant waren zij voor velen ook wel te modern, te ontraditioneel – een beetje misschien zoals de Amerikanen in de jaren 50 en 60, stel ik me voor: Stiekem vond men de rock-'n-roll en al die andere nieuwe dingen die over de oceaan waaiden wel verfrissend en wilde men eigenlijk ook graag zo'n dansje doen – maar thuis aan tafel en in de kerk werd net gedaan alsof niets daarvan bestond.

Er kwamen dus Grieken, om Jezus te ontmoeten en iedereen, die dit destijds uit Johannes kreeg voorgelezen, zal zijn oren hebben gespikt: “Whoa, Grieken?! Nou, nu ben ik wel heel erg benieuwd, wat die Jezus tegen hen te zeggen heeft!” De boodschap van Johannes: Wat nu komt, dat is principiële. Dat geldt voor iedereen en voor alle tijden!

“Het uur is gekomen dat de Mensenzoon verheerlijkt wordt”, zo leidt Jezus zijn toespraak in: Had hij eerder in het evangelie nog beweerd, dat zijn uur nog niet was gekomen, zo is de tijd nu wel rijp. Alle gebeurtenissen lopen in rap tempo op een beslissing uit. Een ingrijpende drempel komt op hem af.

En dan dus het woord van de graankorrel, dat in de aarde sterven moet om zich te verveelvoudigen. Eigenlijk heel logisch en voor iedereen destijds en ook nog vandaag duidelijk. Om opnieuw te kunnen oogsten, moet je graankorrels achterhouden en ‘opofferen’. Mensen die zich in hongersnoden aan het zaadgoed vergrijpen, verergeren niet alleen voor zichzelf maar voor de hele gemeenschap de nood. Het “wet van de graankorrel” is, dat hij moet sterven en vergaan, zodat hij vrucht kan brengen. Als hij over deze drempel heenstapt, dan is dit voor het grotere goed.

Hetzelfde geldt ook voor de weg van Jezus, voor wie de beslissende drempel dichtbij was gekomen: Hij moet sterven, om op een nieuwe, veranderde en sterkere wijze verder te kunnen werken. Hij moet lijfelijk ophouden te bestaan, zodat zijn boodschap haar volledige kiemkracht kan ontvouwen. De joodse prediker Jezus van Nazareth had maar een kleine en beperkte actieradius. Zijn preken bereikten direct en via mond- op mondpropaganda hooguit een paar duizend mensen. Zoals het bij ontelbare andere joodse predikers destijds gebeurde, was zonder de drempel van Pasen van zijn boodschap snel niets meer over geweest. Maar de verheerlijkte Mensenzoon bereikt alle mensen, zelfs de Grieken! De opgestane Christus heeft de hele wereld als speelveld. Van de vrucht van deze gestorven graankorrel eten wij tot vandaag de dag.

Wat Jezus dan zegt, is meteen wat lastiger. Want in het volgende vers komen de gelovigen in het gezichtsveld, worden wij aangesproken: “Wie zijn leven liefheeft verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.” Zijn eigen leven liefhebben of haten – dat is dan wel heel duidelijke taal, “effe dimmen!” zou ik daar graag willen roepen! Maar in Israel houden zij nu eenmaal van een op de spits gedreven taalgebruik, om duidelijk te maken waarom het echt gaat: De Bijbel ziet de mens eigenlijk voortdurend op een cruciale drempel, altijd voor de beslissing tussen de levende God en alle andere talrijke dingen die ons hart bezet kunnen houden.

Maar, wil ik dan toch terugvragen, is het dan zo verwerpelijk, als ook voor dingen en mensen, die belangrijk voor mij zijn, plek in mijn hart is? Moet ik uitsluitend van God houden en niet van mijn vrouw, kinderen, van mijn moeder en vrienden voordat mijn geloof vrucht voort kan brengen? Moet ik afscheid nemen van alle vreugden van het leven, als ik Christus wil navolgen?

Een antwoord daarop geeft volgens mij weer het beeld van de graankorrel – namelijk daarmee, wat Jezus onuitsproken laat maar wat iedereen wel weet. Dat de graankorrel vrucht voortbrengt is namelijk alles behalve vanzelfsprekend. Om te groeien en te rijpen, heeft hij een vruchtbare grond, regen, warmte, wind, zon, tijd en de zorg van een oplettende boer nodig. Pas als al deze elementen bij elkaar komen, is het mogelijk, dat de graankorrel zich vermenigvuldigt.

Dit beeld van de graankorrel maakt dus ook duidelijk, hoe verweven het leven is. Het leven van planten, maar ook ons eigen leven. Ook wij zijn afhankelijk van de natuur én van de mensen om ons heen. Ook wij kunnen pas dan een goed en vruchtbaar leven leiden als het klimaat gezond is, als wij door familie en vrienden gesteund en gedragen worden en als wij af en toe tenminste ook puur kunnen genieten van de vreugden van deze wereld. Want al dit, dit net van relaties tussen mens en natuur en tussen de enkeling, de gemeenschap en de wereld, is het leven hoe het door God geschapen en gewild is. Dit leven alleen en puur maar te haten – daarbij is niemand gebaat. Wij mogen van al de verschillende goede gaven die God ons geeft van harte genieten. Wel is het op de drempelmomenten in ons leven, in de situaties waar het echt op aankomt, geboden om te vragen, wat de eerste prioriteit in mijn leven is. Als wij ons dit met God en ons geloof in gedachten echt durven af te vragen, dan kan onze geloofsweg ook trekken van het sterven dragen: trekken zoals loslaten of afstand doen.

Ik denk dat dit goed duidelijk wordt, als wij bedenken, welke soort vruchten – algemeen gesproken – de prioriteiten van de voorbije jaren hebben voortgebracht. Een instelling, die zakelijk succes, rijkdom en glamour, kracht, schoonheid en een volle bankrekening als kenmerken van het ware leven ziet, heeft ons de economische crisis, armoede en werkloosheid voor velen en een sterker gepolariseerde samenleving opgeleverd.

Hoe verschillend de prioriteiten, die je bij voorbeeld in diaconale instellingen voor gehandicapte mensen tegenkomt. Een vriendin van mij in Berlijn, een zeer succesvolle zakenvrouw, kreeg jaren geleden met een burn-out te maken en deed na een tijdje rust een stage in een instelling voor mensen met Downsyndroom. Ze kwam er als veranderd mens vandaan, zeggende: “Ik heb geleerd, dat leven niet door geld en succes, maar door liefde en toewijding vervuld wordt. Want hoe meer ik van mezelf af kon zien en de mensen daar op ooghoogte kon ontmoeten, hoe rijker werd mijn leven.

Kort voor de drempel van Pasen nodigt de wijsheid van de graankorrel ons uit, om de prioriteiten van ons leven eens goed te overdenken en onszelf af te vragen, wat echt nodig is om vrucht te dragen en wat overbodig. De Zwitserse dichter Ernst Eggimann heeft deze uitnodiging in zijn gedicht “Nieuwe wereldeconomie” als volgt verwoord:

Leer ons een nieuw manier van rekenen:

Wij geven cadeau en worden daardoor rijk.

Wij klampen ons aan niets vast en ontvangen daardoor in volheid.

Door zwak te zijn en de andere wang toe te keren, worden wij door niemand geslagen.

Door ja te zeggen, door mee te lijden en door mee te juichen, winnen wij het leven.

Amen